

6. Шейко В. М., Богуцький Ю. П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.). Монографія. Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017. 592 с.

7. Global innovation index 2021. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2021 (Last accessed: 5.08.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-5>

THE MUSICAL CULTURE OF GALICIA IN THE INTERWAR PERIOD: TO THE PROBLEM OF PROFESSIONALIZATION

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ГАЛИЧИНИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ: ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ

Romaniuk L. B.

*Candidate of Art Studies (Ph.D.),
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Ukrainian Music Studies and Folk
Instrumental Art
Precarpathian National University
named after Vasil Stefanyk
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Романюк Л. Б.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент,
доцент кафедри музичної україністики
та народно-інструментального
мистецтва
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

Процес становлення української національної ідентичності відбувався у складних історико-політичних обставинах протягом століть. Музичне мистецтво стало виразником ментальної природи нації, опираючись на прадавні архетипи обрядів і звичаїв та враховуючи події драматичної історії. Складні соціально-політичні процеси формували світоглядні орієнтири та напрями творчих пошуків представників широких мистецьких кіл, які консолідували свої зусилля у векторах активної діяльності у соціокультурному просторі, ставали безпосередніми виразниками історичних подій. У першій половині XX ст. Галичина синтезувала характерні для центральної Європи різноманітні художні напрямки і тенденції, серед яких найвиразнішими стали: формування громадських рухів та культурно-мистецьких товариств; виникнення яскравої когорти творців та популяризаторів національної культури. Як стверджував М. Грушевський, ще з 1860-х

рр., у зв'язку із гонінням на все українське в Росії, центр тяжіння усієї культурної, літературної, наукової діяльності та загалом національного українського руху переніся на українські землі Австрії [1, с. 14]. Тож період міжвоєнного двадцятиліття характеризується значним піднесенням культурно-освітнього життя, становленням і розвитком різних сфер мистецької діяльності.

У середовищі української інтелігенції формуються особистості, для яких в умовах соціокультурного поневолення українського етносу з боку Австро-Угорщини та згодом Польщі сприяння розвитку національної культури було важливим пріоритетом. Нова генерація митців розвивала культурні традиції XIX ст. у контексті прогресивних тенденцій європейських центрів та здійснювала творчі пошуки у напрямку професіоналізації мистецького середовища. О. Граб зазначає: «галицькій інтелігенції кінця XIX – першої третини XX століття випала місія сформуванню соціальні типи митця-інтелектуала, митця-громадянина і митця-професіонала (адже попередні покоління були здебільшого аматорами), що послідовно відстоювали національну ідею, водночас дбаючи про її європейське інтегрування» [2, с. 8]. Відтак, музична культура Галичини першої третини XX ст. характеризується такими тенденціями: інтенсифікацією розвитку української національної музичної культури; демократизацією музичного життя та його професіоналізацією. Це виявилось у появі композиторів нової генерації, зростанні рівня виконавської майстерності, появі і розвитку потужних освітніх інституцій, формуванні музикознавчої думки, музичної критики і публіцистики. Впровадження у мистецьку практику художньо-естетичних здобутків провідних мистецьких європейських шкіл синтезувалося митцями з пропагуванням національних традицій і найкращих здобутків української музики у найбільших культурних осередках Європи: Берліні, Відні, Кракові, Празі. Творча діяльність багатьох видатних музикантів перетворила чеську столицю в науковий, мистецький та культурний осередок української нації. Саме на засадах європейської мистецької освіти були виховані представники «празької школи» – В. Барвінський, М. Колесса, З. Лисько, Н. Нижанківський, Р. Сімович, С. Туркевич-Лукиjanович, Є. Цегельський. Завдяки композиторській творчості, музично-критичній діяльності, виконавській майстерності вихованці цієї школи підняли українську культуру на високий європейський рівень, сприяли вихованню національної свідомості, поширенню знань загальнолюдських цінностей та духовному збагаченню нації.

Важливу роль у поширенні творчих і наукових ідей інтелігенції Галичини міжвоєнного періоду відігравали творчі та наукові об'єднання – «Боян», НТШ, «Просвіта», СУПром. На сторінках часописів «Діло», «Назустріч», календар «Просвіти», «Артистичний вісник», «Українська музика» значна увага приділялася як соціальним проблемам, так і культурно-мистецьким подіям. Вагому роль у справі професіоналізації музичного середовища Галичини відіграли музикознавчі розвідки, вміщені на сторінках преси, присвячені самотності української музики у загальнослов'янському контексті, питанню впливу національного матеріалу на композиторську творчість, інформуванню громадськості про мистецькі події в Україні та світі та діяльність товариств, фахові рецензії та дослідження, хронікальні матеріали та аналітичне узагальнення історично-музичних процесів, статті про творчих особистостей та громадсько-культурних діячів тощо.

Поступово сформувались чинники, що зумовили трансформацію світоглядної ідеології у ставленні до проблеми національного, активізацію творчих пошуків із залученням досягнень інших національних культур у діалогічній єдності, що в результаті сприяло різнобічному розвитку національних традицій. Поліетнічне населення краю, де окрім українців жили поляки, німці, євреї, австрійці, чехи, вірмени, позитивно впливала на його мистецький розвиток, збагачуючи регіон різними національними елементами. В Галичині процеси освітніх та мистецьких перетворень, досліджень, присвячених історії, культурі, мовам різних народів, передусім південних та західних слов'ян, були особливо виразними, з'явилися вагомі наукові дослідження Є. Цегельського, В. Витвицького, Ф. Стешка та інших в галузі міжетнічних взаємин.

У розвитку культурно-мистецького середовища Галичини важливу роль відіграло Музичне товариство імені М. Лисенка, яке виконувало функцію регулятора музично-освітньої та концертної діяльності галицького краю. Зусиллями членів Товариства – Богдана Бережницького, Василя Барвінського, Михайла Голинського, Івана Гриневецького, Філарета Колесси, Станіслава Людкевича, Нестора Нижанківського, Андрія Рудницького, Осипа Залеського у багатьох містах Галичини було засновано музичні школи та філії Товариства й ВМІ ім. М. Лисенка, які в 1930-тих роках ХХ ст. консолідувались у «Союз українських співочих і музичних товариств» [3]. Професіоналізація музичної освіти у Західній Україні сприяла підготовці яскравих музикантів, здатних до різноманітної мистецької діяльності, зумовила специфіку виконавської практики та слухацької традиції, і, відповідно,

сприяла створенню професійних колективів та нових форм концертного життя. Процеси професіоналізації вимагали мистецько-педагогічних кадрів з відповідною підготовкою, в тому числі вчителів музики і співу. Поява гуманітарних освітніх закладів та впровадження мистецьких дисциплін у гімназіях та університетах зміцнювала ряди інтелігенції, для якої ніколи не було байдужим українське слово, рідна пісня та національні традиції.

Отже, завдяки композиторській творчості, музично-критичній діяльності, виконавській майстерності, організаторському хисту української інтелігенції вдалося підняти українську культуру на високий європейський рівень, що сприяло активній інтеграції українського мистецтва у загальноєвропейський культурний контекст. Мистецька діяльність представників галицької інтелігенції у поєднанні європейських надбань та досягнень галицьких митців розпочинає новий етап розвитку української культури в Галичині міжвоєнного періоду – перехід від аматорства до професіоналізму.

Література:

1. Грушевський М. Українці. Національні відносини в Україні у ХХ ст. : зб. докум. і матер. / упор.: М. І. Панчук та ін. Київ : Наукова думка, 1994. 558 с.

2. Граб О. В. Літературно-мистецьке життя Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ століття у контексті трансформації національної свідомості: дис.... канд. мистецтвознавства : 17.00.01. Рівне, 2005. 195 с.

3. Кияновська Л., Паріс О. Євген Цегельський у панорамі українськочеських культурно-музичних зв'язків міжвоєнного двадцятиріччя. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2015. Вип. 32. На пошану доктора мистецтвознавства, професора Карась Ганни Василівни. С. 44–52.